

וחכמים אומרים: בין כך ובין כך פוקקין בו.

הרי שלדעת רבי אליעזר אין מוסיפין אפילו על אהל עראי בשבת, שהרי תוספת זו אינה אלא עראית; והוא הדין שאסור לפרוש סדין על הסוכה!

כח-א ודחינן: התם הוא — גבי פקק החלון משום

כך אין פוקקין בו — דמבטל ליה לפקק גבי החלון וחשוב הפקק כחלק מהכותל עצמו, ולפיכך חשוב מוסיף על האהל. (1)

אבל הכא — בסדין שפורשו על גבי סוכה, ודאי דלא מבטל את הסדין לגבי הסוכה וסופו ליטלו משם, ולפיכך לא פשיטא ליה לרבי יוחנן שיהא אסור.

תנו רבנן: מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון, ושאלוהו שם שלשים הלכות בהלכות סוכה.

על שתיים עשרה הלכות אמר להם רבי אליעזר: שמעתי מפי רבותי האיך הדין בהם; ואילו על שמונה עשר הלכות אמר להם רבי אליעזר: לא שמעתי מרבותי, ולא פשט להם.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: לא כך היה,

אלא חילוף הרברים; שעל שמונה עשר הלכות אמר להם רבי אליעזר: שמעתי! ואילו על שתיים עשרה הלכות אמר להם רבי אליעזר: לא שמעתי.

אמרו לו לרבי אליעזר: וכי אטו כל דבריך אינן אלא מפי השמועה?!

אמר להם רבי אליעזר: הזקקתוני לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי, כלומר: צריך אני לענות על שאלתכם בסיפור מדותי, ומידות אלו לא שמעתי מפי רבותי שכך צריך לנהוג; וזו היא תשובתי: (2)

א. מימי לא קדמני אדם בבית המדרש, אלא אני הוא שבאתי ראשון, ולא החסרתי דבר מהנאמר שם.

ב. ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי, ועל כן שמעתי כל מה שהיו אומרים בבית המדרש.

ג. ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי, אלא אחרון הייתי יוצא מבית המדרש, ולא החסרתי מאומה מכל אשר דברו שם.

ד. ולא שחתי שיחת חולין [דברי הבאי ושחוק].

הוא שיחזור ויפתחנו; וכן בשבת קכה ב כתב רש"י: דמיחזי כמוסיף על הבנין.

1. לכאורה צריך לפרש, שמתחילה סברה הגמרא שפקק החלון אף כשאינו קשור ותלוי ועומד לכך, אין סתימתו אלא ארעית, ולכן הוכיחה הגמרא מזה שאין מוסיפין על אהל עראי בשבת; ודחיית הגמרא היא, שאינה סתימה ארעית אלא סתימה של קבע.

אלא שלפי זה צריך ביאור דברי רש"י

בעירובין הנזכרים לעיל בהערה, שפירש שאינו סותם בפקק לעולם אלא סתימת עראי, וכן נראה גם מדברי הגמרא שם?!

והריטב"א כתב: ופרקינן דהיא גופה מיבעיא, התם הוא דאסר רבי אליעזר משום דמבטל ליה, אבל הכא בסדין דלא מבטל ליה, לא, או דילמא לא שנא.

2. כתב המהרש"א לפי פירוש זה שהוא על פי פירושו של רש"י: אף שהנהגות אלו ראה אותן

ד. ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי.

ה. ולא הרהר בדברי תורה במבואות המטונפות.⁽⁵⁾

ו. ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא.

ז. ולא מצאו אדם יושב ודומם [שותק], אלא יושב ושונה.

ח. ולא פתח אדם דלת לתלמידיו, אלא הוא בעצמו היה מקרב עצמו אצל הפתח, כי בתלמידיו היה קנאה וביטול תורה איזה מהם יפתח לחבריו הבאים, [מהרש"א].⁽⁶⁾

ט. ולא אמר רבי יוחנן דבר שלא שמע מפני רבו מעולם.

י. ולא אמר רבי יוחנן "הגיע עת לעמוד מבית המדרש", חוץ מערבי פסחים מפני

ה. ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפני רבי מעולם.

כלומר: מה שאיני אומר לכם פסק הלכה בהלכות אלו, הוא מפני שכך היא מדתי, שאיני אומר דבר שלא שמעתי מפני רבי; ואל תאמרו שלא טרחתי לשמוע מה שאמרו רבותי, שהרי באתי ראשון לבית המדרש והלכתי אחרון, ולא ישנתי ולא שחתי שיחת חולין, ואילו היו אומרים רבותי דבר בדינים אלו, ודאי הייתי שומע.⁽³⁾

אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי:

א. מימיו לא שח שיחת חולין.

ב. ולא הלך ארבע אמות בלא תורה [שהיה הולך ושונה תמיד] ובלא תפילין.⁽⁴⁾

ג. ולא קדמו אדם בבית המדרש.

4. כתב מהרש"א: כל אלו המדות דחשיב נוגעין בתלמוד תורה, ומה שאמר "בלא תפילין", כי היא כתר תורה, וארבע פרשיותיו מורים על לימוד תורה, וזה אב לכולן: "והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ד' בפיך".

5. כתב מהרש"א: רצונו לומר, אף על פי שהיתה התורה שגורה כל כך בפיו ובלבו, היה נוהר מלהרהר במבואות המטונפות.

6. ועוד כתב מהרש"א: ואשמעינן נמי שלא הניח רבן יוחנן בן זכאי שומא אצל הפתח, שלא יטול שכר ויתעכב מלכנוס מי שאין לו כעובדא דהלל במסכת יומא.

רבי אליעזר אצל רבן יוחנן בן זכאי רבו, וכמבואר בהמשך הסוגיא; מכל מקום לא שמע את המדות מרבותיו, אלא שהנהיג את עצמו בהנהגותיהם.

ועוד פירש מהרש"א דברי הגמרא באופן אחר, שהוא בלשון תמיהה: וכי תזקיקוני לומר דבר שלא שמעתי מפני רבותי, והרי אין זו מדתי?!

3. כתב המאירי: לעולם יהא אדם ירא בהוראה, ושלא לסמוך על סברתו אלא אחר העיון הגדול, ולא יהא בטוח בעצמו להורות אלא במה ששמע מפני רבו, או שהוא מקובל בו מפני חכם; דרך הערה אמרו רבבי אליעזר הגדול, ששאלוהו שלשים הלכות, בשתים עשרה אמר להם שמעתי, ובשמונה עשרה לא שמעתי, עד שאמרו לו וכו'.

ומשנה, כגון משנה וברייתא של ששה סדרים.

גמרא, זו היא סברא, שהיו התנאים האחרונים מדקדקים בדברי התנאים הראשונים לפרשם וליתן בהם טעם, כמו שעשו האמוראים אחר התנאים שפירשו דברי התנאים שלפניהם וקבעו בהן גמרא, ואותו דיוק שבימי התנאים נקרא גמרא [רש"ש].⁽⁹⁾

הלכות למשה מסיני, כגון: גוד אסיק ולבוד ודופן עקומה שיעורין חציצין ומחיצין עשר נטיעות ערבה וניסוך המים.

ואגדות מדרשי פסוק, כגון תנחומא ובראשית רבה ויקרא רבה [רשב"ם בבא בתרא].

דקדוקי תורה, ריבוי אותיות שבאין לדרוש בהן ריבויים ומיעוטים כגון "האזרח" להוציא את הנשים מחיוב סוכה, שדקדקה התורה בלשונה לכתוב אות יתירה כדי ללמד.

ודקדוקי סופרים, שהוסיפו חכמים לדקדק אחר מעשה הבריות ולהחמיר ולעשות סייג ואזנים לתורה וגזרו גזרות להרחיק את האדם מן העבירה.

עשיית פסחיהם ומפני תינוקות שלא יישנו.⁽⁷⁾ וחזן מערבי יום הכפורים שצריך לאכול מבעוד יום.⁽⁸⁾

וכן היה רבי אליעזר תלמידו של רבי יוחנן נוהג אחריו.

תנו רבנן:

שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן.

שלשים תלמידים מהן ראויים שתשרה עליהן שכונה כמשה רבינו.

ושלשים תלמידים מהן ראויים שתעמוד להם חמה מלכת במהלכה הקבוע בשם שעמדה ליהושע בן נון.

ועשרים תלמידים הם בינונים ממוצעים בין אלו הראשונים לאלו האחרונים.

התלמיד הגדול שבכולן, הוא יונתן בן עוזיאל.

והתלמיד הקטן שבכולן, הוא רבן יוחנן בן זכאי.

אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי, שלא הניח מללמוד:

מקרא היא התורה שבכתב.

8. והריטב"א פירש: ערבי פסחים משום מצה, ובערבי יום הכפורים משום שכל האוכל בו כאילו התענה תשיעי ועשירי.

9. והרשב"ם בכבא בתרא קלד א פירש: סברת המשניות כעין שאנו מפרשין עליהן "לא שנו" "חסורי מחסרא".

7. בגמרא פסחים קט א איתא: אמרו עליו על רבי עקיבא: מימיו לא אמר הגיע עת לעמוד בבית המדרש חזן מערבי פסחים וערב יום הכפורים; בערבי פסחים בשביל תינוקות כדי שלא יישנו; ופירש שם הרשב"ם: כדי שיישנו את התנוקות ביום ולא בלילה בשעת הגדה; אי נמי, כשמתעבבין עד הלילה לאחר שהחשיך ישנים התינוקות.

שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים.⁽¹¹⁾

משלות כובסין ומשלות שועלים, משלות שיסדו קדמונים לתת אמתלא לתוכחתם ותולין אותן בכובסים ושועלים, וראה הערה⁽¹²⁾.

דבר גדול ודבר קטן.

ומפשינן: "דבר גדול" הוא מעשה מרכבה, "דבר קטן" הויות דאביי ורבא, כל מה

קלים וחמורים, דברים הלמדים בקל וחומר שניתנו לדון מעצמן לכל אדם ולא פירשו כלום בסיני.

וגזרות שוות, דברים הלמדים בגזירה שוה.

תקופות, חשבון הילוך החמה והלבנה.

וגימטריאות, דברים הלמדים בלשון גימטריא, כגון בא"ת ב"ש או במנין האותיות כמו שאמרו על הפסוק שנאמר בנזיר: קדוש "יהיה" שהוא בגימטריא שלשים, ללמד שסתם נזירות שלשים יום.⁽¹⁰⁾

10. כתב המאירי, תקופות וגימטריאות שנכללו בהם חכמות גדולות בשיעור ומספר ותשבורת.

11. כתב רש"י על שלושת אלו "לא ידענא מאי היא".

והרשב"ם בכבא בתרא קלד א כתב: שיחת שדים להשביעם, ונפקא מינה לעשות קמיע לרפואה; שיחת מלאכי השרת להשביעם; שיחת דקלים, שבני אדם רגילים לדבר על הדקלים, כדכתיב בשלמה [מלכים א א יג] וידבר על העצים, ופירש רש"י שם: מה רפואת כל אחד, ועץ פלוני יפה לבנין פלוני, וליטע בקרקע פלונית; וראה גם ברבינו גרשום שם ובמאירי כאן.

ורבינו גרשום בכבא בתרא שם פירש שיחת דקלים: שהיה יודע ללחוש דבר שתתמלא השדה דקלים, ושיתעקרו.

12. ברש"י הביא כאן דברי הגמרא בסנהדרין, והכי איתא שם: אמר רבי יוחנן: שלש מאות משלות שועלים היו לו לרבי מאיר, ואנו אין לנו אלא שלש: "אבות יאכלו בוסר ושני בנים תקהינה", "מאזני צדק אבני צדק", "צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו".

ופירש שם רש"י: משל הוא, שרימה השועל

את הזאב ליכנס לחצר היהודים בערב שבת ולתקן עמהם צרכי סעודה ויאכל עמהם בשבת, וכשבא להכנס, חברו עליו היהודים במקלות; בא הזאב להרוג את השועל, אמר לו השועל: לא הלקוך אלא בשביל איך, שפעם אחת התחיל לסייען בסעודה ואכל כל נתח טוב; אמר לו הזאב: וכי בשביל אבי אני לוקה?! אמר לו השועל: הנה אבות אכלו בוסר ושני בנים תקהינה; אבל בוא עמי ואראך מקום לאכול ולשבוע, באו אל הבאר ועל שפתו מוטל עץ [כלומר: עץ תלוי במאוזן בגובה הבאר וקשור הוא באמצעו, כעין מאזנים] והחבל מושכב עליו ובשני ראשי החבל שני דליים קשורים, נכנס השועל בדלי העליון והכביד וירד למטה, ודלי התחתון עלה, אמר לו הזאב: למה אתה נכנס לשם? אמר לו השועל: יש כאן בשר וגבינה לאכול ולשבוע, והראה לו דמות הלבנה במים כדמות עגול כמין גבינה עגולה; אמר לו הזאב: ואני איך ארד? אמר לו השועל: הכנס אתה בדלי העליון, נכנס והכביד וירד, והדלי שהשועל עליו עלה למעלה; אמר לו הזאב: והאיך אני עולה? אמר לו השועל: "צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו", וכי לא כך כתיב "מאזני צדק וגו'".

שנסתפקו אביי ורבא נסתפק אף הוא בו ופשטם, אלא שבימי האמוראים נשתכח. (13)

לקיים מה שנאמר כלומר: ועל החכמים האלו נאמר הפסוק [ריטב"א]: להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא.

וכי מאחר שקטן שבכולן [רבן יוחנן בן זכאי קטן שבתלמידיו של הלל הזקן] כך, גדול שבכולן [יונתן בן עוזיאל גדול תלמידי הלל הזקן] על אחת כמה וכמה!

אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק בתורה, כל עוף שפורח עליו מיד נשרף, שהיו מלאכי השרת מתקבצין סביבו לשמוע דברי תורה מפיו [רש"י]. (14)

מתנתיין:

א. מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית:

בית שמאי פוסלין, שלא יצא ידי חובתו,

גזירה שמא ימשך אחר שולחנו לאכול חוץ לסוכה.

ובית הלל מכשירין.

אמרו להם בית הלל לבית שמאי: וכי לא כך היה מעשה, שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את רבי יוחנן בן החורנית, ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, ולא אמרו לו דבר?!

אמרו להם בית שמאי: וכי משם ראייה? והרי אף הם — זקני בית שמאי וזקני בית הלל — אמרו לו לרבי יוחנן בן החורנית: אם כן היית נוהג תמיד לישב כשראשך ורוכך בסוכה ושולחנך בתוך הבית, הרי לא קיימת מצות סוכה מימך! (15)

ב. נשים ועבדים וקטנים, פטורין מן הסוכה.

ג. קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מדרבנן משום חינוך.

14. והתוספות והריטב"א פירשו: שהדברים שמחים כנתינתם בניני שניתנה תורה באש. והוסיף הריטב"א בשם הירושלמי: התלמיד כך, הרב מהו? והשיבו, שהתלמיד תוך ארבע אמות, ברם הרב אפילו חוץ לארבע אמות.

15. כתב הריטב"א: לאו דוקא, דהא סוכה גדולה וכשרה היא, אלא דאסרו רבנן שלא תהא שולחנו בתוך הבית גזירה שמא ימשך אחר שולחנו; אלא פירושו "לא קיימת מצות סוכה כראוי וכרצון חכמים".

אמנם בתוספות לעיל ג א מבואר, שמאחר שגזרו חכמים שלא לישב כן, אף מדאוןרייתא לא קיים מצות סוכה.

13. כתב הריטב"א: מעשה מרכבה: פירוש מרכבה העליונה הקדושה שלא נסתכלו בה נביאים מעולם, וסודה ידוע לבעלי האמת; דבר קטן הויות דאביי ורבא: פירוש דבר קטן הוא לגבי מעשה מרכבה.

ואמנם ה"תלמוד" אינו חשוב דבר קטן אפילו לגבי מעשה מרכבה, שהרי אנו רואים שהזכירו קודם לכולם, והם יתד שהכל תלוי בו; אלא דהויות אביי ורבא הם קושיות ותירוץ וספיקות שלהם שלא נתבררו להם מפני שלא ירדו לעומקו של תלמוד כחכמים הראשונים, ולפי שהיה זה מחסרון ידיעה קרי ליה "דבר קטן" בחכמת המשנה, אבל גדול הוא משאר חכמות העכו"ם.

נשים בין גברי משמע, וכפי שנאמר
בברייתא, שהוצרך הכתוב לומר "האזרח"
כדי למעט את הנשים?!

והתניא: כתיב גבי עינוי ביום הכפורים
"תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו,
האזרח והגר", ודרשינן:

"האזרח" לרבות את הנשים האזרחיות
שחייבות בעינוי.

אלמא "אזרח" גברי בלבד הוא דמשמע,
ולפיכך הוצרך הכתוב לומר "האזרח" כדי
לרבות את הנשים, ואילו גבי סוכה אמרינן
ש"אזרח" משמע בין נשים ובין גברים?!

אמר רבה: הלכתא ניהו, ואסמכינחו רבנן
אקראי.

כלומר: אין לדרוש את שני הדינים האלו מן
המקראות, שהרי אי אתה יכול לומר פעמים
ה"א לרבות הוא בא, ופעמים למעט
[רש"י⁽¹⁷⁾], אלא דין אחד מאלו הוא הלכה
למשה מסיני ודין שני נלמד מדרש המקרא,
ואותו דין שמקורו הוא מהלכה למשה מסיני
הסמיכהו חכמים על הפסוק, ודרשוהו שלא
כפי משמעותו.

מעשה וילדה כלתו של שמאי הזקן, ופיחת
את המעזיבה [רצפת העליה מעל גבי מיטת
התינוק] ופיכך על גבי המטה בשביל
קטן. (16)

גמרא:

שנינו במשנה: נשים ועבדים וקטנים פטורין
מן הסוכה:

ומפרשינן: מנא הני מילי?

דתנו רבנן: כתיב "כל האזרח בישראל ישבו
בסוכות", ודרשינן:

"אזרח". אילו היה כתוב רק "אזרח", זה
אזרח, היה במשמע כל האזרחים ואפילו
נשים. ולפיכך אמר רחמנא "האזרח",
דמשמע המיומן [החשוב] שבאזרחים, והיינו
האיש — בא הכתוב להוציא את הנשים
מחויב ישיבה בסוכה.

וכתב רחמנא "כל האזרח" כדי לרבות את
הקטנים לחיוב סוכה [ולקמן פריך עלה].

אמר מר: "האזרח" להוציא את הנשים:

ותמהינן: למימרא ד"אזרח" [בלא ה"א] בין

שמאי לא חייב בסוכה קטן בן יומו, שאין שייך
בו חינוך; אלא כדברי המהרש"ל ביבמות טו,
שהיתה לכלתו של שמאי עוד בן קטן כבן חמש,
ולא היה יכול לפרוש מאמו; וראה פני יהושע.

17. מבואר מלשון רש"י, שקושיית הגמרא היתה
איך בא ה"א פעמים למעט ופעמים לרבות.
אמנם בריטב"א מבואר בשם תוספות, שלא
היתה קושיית הגמרא אלא "אזרח" א"אזרח";
אבל מהה"א לא קשיא, "שכן דין תורה, דכל

16. בגמרא מפרשינן דחסורי מחסרא והכי קתני:
ושמאי מחמיר בקטן, ועל זה מביאה המשנה
את המעשה בשמאי.

וכתב הר"ן: ושמאי מחמיר, כלומר: לחייב
בחינוך אפילו קטן הצריך לאמו, כיון דאפשר
וחזי להכי, שכן הדין בכל מצוה לחייבו בחנוך
כל זמן שאפשר וראוי לכך; ורבנן סברי: דכיון
שאמו פטורה מן הסוכה, אינו ראוי לחנוך סוכה
כל שהוא צריך לה.

וכתב הרש"ש, שמלשון הר"ן משמע, כי אף

ותמהינן: א. **הי קרא** והי הלכתא, איזה דין מדרש הכתוב הוא נלמד, ואיזה יסודו בהלכה למשה מסיני?

ב. ותו, **קרא למה לי**, וגם הלכתא למה לי, והרי גם בלעדיהם יש לך ללמוד שהאשה פטורה מן הסוכה וחייבת בעינוי!

ד**הא סוכה מצות עשה שהזמן גרמא** היא, ו**כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות**, ומכאן אתה יודע שאשה פטורה מן הסוכה.

ואף חיוב האשה בעינוי ביום הכפורים, שמצות לא תעשה היא, וכרת יש בה [רש"י], הרי בין אם הזמן גרמא ובין לא – **מדרב יהודה אמר רב נפקא**, שהאשה אסורה בה!?

ד**אמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי רבי ישמעאל, אמר קרא "איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם"**,

כח-ב **השהו הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה**, מכאן שהנשים חייבות על כל לא תעשה שבתורה, שהרי עונשן מלקות [רש"י פסחים].

ואם כן, למה לנו מקור לחייב אשה בסוכה, ולחייב אשה בעינוי יום הכפורים!?

אמר משני אבוי: מה ששאלנו הי קרא והי הלכתא, התשובה היא: **לעולם סוכה** שהאשה פטורה ממנה **הלכתא** היא, והפסוק "האזרח" למעט את הנשים אינו אלא אסמכתא בעלמא [כי אדרבה, "אזרח" משמע גברי ולא נשים, ו"האזרח" משמע לרבות את הנשים, והיינו טעמא דאשה חייבת בעינוי יום הכפורים].⁽¹⁾

ומה שהקשינו: למה לי הלכתא בסוכה לפוטרו, והרי מצות עשה שהזמן גרמא היא; התשובה היא: **ואיצטריך** הלכתא. כי **סלקא דעתך אמינא "תשבו כעין תדורו"** – מה דירה איש ואשתו, אף סוכה איש ואשתו, ויתחייבו הנשים בסוכה.

לפיכך **קא משמע לן** הלכתא למשה מסיני שהנשים פטורות מן הסוכה.⁽²⁾

רבא אמר לתרץ על הקושיא, למה לי הלכתא בסוכה לפטור את הנשים, והרי מצות עשה שהזמן גרמא היא:⁽³⁾

לפיכך **איצטריך** הלכתא, כי **סלקא דעתך אמינא**: יליף "חמשה עשר" האמור בחג הסוכות מ"חמשה עשר" מחג המצות, מה להלן במצה **נשים חייבות** אף על גב שמצות עשה שהזמן גרמא היא,⁽⁴⁾ **אף כאן** בסוכה

מדרב יהודה אמר רב נפקא.

3. כתב הריטב"א: רבא לא תירץ כאבוי, משום דמשמע ליה דלגבי הא ליכא למדרש "תשבו כעין תדורו" ולא אתא קרא לכולי האי, אבל מודה הוא דרשינן ליה בעלמא.

4. הטעם שנשים חייבות במצה, אף על גב שמצות עשה שהזמן גרמא היא, הוא משום דילפינן ממה שנאמר: לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות, הקיש הכתוב איסור

היכא דהוה משמע פטורא אתיא ה"א לרבות, וכל היכא דהוה משמע חיובא, אתיא ה"א למעט".

1. כתב הריטב"א: הא דאמרינן סוכה הלכתא ויום הכפורים קרא, ולא בהיפוך, הוא משום דהכי גמרינן לה; אי נמי, דהכי אתיא שפיר טפי, דרשינן ה"א לרבות, שכן הוא ברוב המקומות.

2. ובהמשך מתרצת הגמרא גם את חלקה השני של הקושיא, למה לי קרא ביום הכפורים והרי